

**Нове дослідження з теорії персональної безпеки
(рецензія на книгу: Urbanek Andrzej. Współczesny człowiek w przestrzeni bezpieczeństwa. W poszukiwaniu teoretyczności bezpieczeństwa personalnego)¹.**

Безпека була й залишається важливим фактором як на рівні життя та діяльності окремої людини, так і в більш ширшому, державному, міждержавному й глобальному контексті. Варто зауважити, що «безпекова проблематика» донедавна була представлена працями, які переважно висвітлювали її практичні аспекти. Отже, запропонована книга польського дослідника, працівника Інституту національної безпеки Поморської академії в Слупську Анджея Урбанека (автора кількох десятків наукових статей і розділів колективних монографій із теорії безпеки) видається актуальною та потрібною. У монографії А. Урбанека зроблено спробу міждисциплінарного й цілісного підходу до вивчення теоретичних і практичних аспектів персональної безпеки. Як зазначає автор: «Наука про безпеку є, однак, новою науковою дисципліною, інтенсивний розвиток якої можна спостерігати лише після завершення періоду холодної війни» (с. 9).

Рецензована книга – результат реалізації автором наукового проекту «Значення теорії *human security* для розвитку сучасних систем безпеки». А. Урбанек спирався й на попередні реалізовані наукові проекти з проблематики безпеки, зокрема «Теоретичні засади науки про безпеку як нової наукової дисципліни» (2012 р.), «Сфери безпеки держави» (2012–2013 рр.), «Суспільно-ідеологічні аспекти безпеки держави» (2013–2014 рр.), «Сучасна людина у просторі безпеки» (2013–2014 рр.) та ін.

Монографію А. Урбанека побудовано за проблемним принципом. Вона складається зі вступу, восьми розділів, висновків, бібліографії, переліку схем і таблиць. Запропоноване дослідження постало на ґрунтовній джерельній базі. Автор використав нормативні матеріали, низку опублікованих джерел та широкий масив наукової літератури.

Перший розділ «Персональна безпека – методологічні наслідки досліджень» – висвітлює теоретико-методологічні засади вищезазначеного проекту, реалізованого А. Урбанеком, його предмет, мету, дослідницькі проблеми, модель дослідження, організацію, перебіг дослідження й ін. У другому розділі «Перспектива сприйняття безпеки після холодної війни» науковець удається до окреслення суті безпеки, її категоризації. Тут також порушуються проблеми безпеки як цінності в житті людини, безпеки як потреби людини, безпеки як права та повинності людини.

Третій розділ рецензованої книги «Стан розвитку рефлексії щодо безпеки – у пошуку ідентичності персональної безпеки» покликаний дати відповідь на питання: чи і в якому напрямі рефлексії щодо персональної безпеки вписуються в сучасні тенденції, вектори та концепції безпеки? Тобто піднімається проблема окреслення безпеки в контексті реалізму, лібералізму й конструктивізму. Окрім того, автор торкається критичної, постмодерністської, феміністичної теорій тощо.

У четвертому розділі «Теоретичні і практичні аспекти персональної безпеки» А. Урбанек висвітлює основні засади концепції *human security*, а також сучасні підходи («орієнтації») до неї – ліберальний, гуманітарний та критичний. Науковець звертається також до *human security* в загальноєвропейському й глобальному контексті безпекової політики, характеризує загрози персональної безпеки, а також її відносини з державною безпекою.

П'ятий розділ «У пошуку сучасної парадигми персональної безпеки», як зазначає А. Урбанек, покликаний дати відповідь на питання: що повинно скласти основу для створення парадигматичних досліджень персональної безпеки? Тут подано аналіз основних парадигм суспільних наук, а також зроблено спробу вироблення безпосередньо парадигми персональної безпеки, окреслення її основних елементів. У розділі висвітлено також теоретичні аспекти простору й загроз персональної безпеки.

У шостому розділі «Сучасна людина в екологічному просторі безпеки» схарактеризовано теоретичні аспекти взаємин людини з природничо-географічним середовищем. Порушено питання використання

¹ Urbanek Andrzej. Współczesny człowiek w przestrzeni bezpieczeństwa. W poszukiwaniu teoretyczności bezpieczeństwa personalnego / Andrzej Urbanek. – Słupsk : Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku, 2015. – 475 s.

© Разиграєв О., 2015

людиною природного середовища. Автор звертається до сучасних екологічних проблем та їх наслідків. А. Урбанек окремо виділяє безпекові питання в контексті демографічного вибуху, місько-промислового середовища, продовольчих проблем, екологічних аспектів здоров'я людини; торкається також питання загрози екосередовища безпеці особи тощо.

Вплив культурного середовища на персональну безпеку розкрито в сьомому розділі книги «Сучасна людина в культурному просторі безпеки». Тут знаходимо характеристику теоретичних аспектів культурного простору безпеки, аналіз патології модерної цивілізації, зокрема ідеології, суспільної свідомості. Крізь призму персональної безпеки автор звертається до таких категорій, як нація, національна свідомість, націоналізм, етнічні конфлікти, релігія, кіберпростір та ін.

Останній (восьмий) розділ «Сучасна людина в суспільному просторі безпеки» досліджує різноманітні аспекти суспільної сфери людини, які пов'язані з її безпекою. Так, А. Урбанек висвітлює персональну безпеку в контексті маргіналізації суспільства, сучасних трансформацій родини, професійного життя, проблеми бідності, охорони здоров'я, освіти тощо.

Завершують книгу науково обгрунтовані й виважені висновки. Підсумовуючи, варто зазначити, що книга А. Урбанека є ґрунтовною та оригінальною науковою працею з теорії персональної безпеки, яка повинна зацікавити вітчизняного читача з огляду на важливість безпекової проблематики для незалежної України як у теоретичному, так і в практичному вимірі.